

Тема 8. Навчальні заняття.

Методика проведення уроків засвоєння нових знань

(варіант I)

Урок засвоєння нових знань широко застосовується у шкільному курсі. Основним його завданням є засвоєння (оволодіння) новими знаннями. На уроці засвоєння нових знань учні накопичують фактичний матеріал з теми уроку шляхом здобуття інформації від вчителя, ведення спостережень за живими тваринами, з'ясування процесів, які проходять в організмі тварини, роботи з підручником тощо.

На основі різноманітної інформації відбувається осмислення фактичного матеріалу, формування уявлень і понять.

Уроки засвоєння нових знань застосовуються як на початку теми, так і в процесі її вивчення. Важливе значення при цьому має чітке окреслення і комплексне розв'язання завдань уроку, визначення провідних методів, організація творчої пізнавальної діяльності школярів оптимальне поєднання різних форм роботи учнів у процесі засвоєння знань з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Структура уроку засвоєння нових знань може бути така:

1. Формулювання теми уроку, визначення завдань уроку, залучення учнів до роботи.
2. Актуалізація опорних знань. Відбір і поєднання методів і прийомів перевірки, контролю і оцінювання знань.
3. Мотивація та вивчення нових знань: а) конкретизація завдань і вивчення нового матеріалу, відбір методів і прийомів, спрямованих на первинне сприйняття та осмислення знань (створення проблемних ситуацій, постановка проблемних питань, розв'язання пізнавальних завдань тощо); б) узагальнення і систематизація нових знань, їхній зв'язок з попередньо вивченими, в) формування вмінь, застосування знань у процесі їхнього узагальнення.
4. Підведення підсумків уроку, а) короткий аналіз і узагальнення всієї діяльності учнів на уроці, б) записування висновків у зошити, в) підсумкове оцінювання школярів.
5. Домашнє завдання: а) мотивація домашнього завдання, диференційний підхід до нього; б) запис у щоденники; в) перевірка розуміння домашнього завдання.

Урок засвоєння нових знань з практичною роботою

(варіант II)

Уроки можуть поділятися на *типи* за різними ознаками. Однією з найбільш поширених у педагогічній теорії та практиці є класифікація уроків за основною дидактичною ціллю. На основі цього виділяють такі типи уроків: урок, який розкриває зміст теми (вивчення нового матеріалу), узагальнюючий, перевірки і оцінювання знань, умінь і навичок, комбінований.

Класифікація уроків за основною дидактичною метою найзручніша для практичного застосування. Складаючи тематичний план, учитель

розподіляє уроки в темі згідно з дидактичними цілями. Особливо важливим для чіткої організації навчально-виховного процесу є правильне визначення структури і методики уроків різних типів.

Поняття «*структура уроку*» як цілісного процесу, містить три ознаки: 1) склад (з яких елементів чи етапів складається урок); 2) послідовність в якій послідовності ці елементи розміщуються); 3) зв'язок (як вони взаємопов'язані). Характер елементів структури насамперед визначається основною дидактичною ціллю і завданнями, які слід розв'язати на уроках певного типу, щоб успішно і найшвидше досягти цієї мети.

Під час планування уроку засвоєння нових знань перед учнями ставляться відповідні завдання зі сприйняття, осмислення певних понять, законів, теорій, використання знань у формуванні умінь і навичок. Реалізація цих завдань має тісний зв'язок з організацією таких структурних елементів, як актуалізація опорних понять, постановка пізнавального завдання, сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу, осмислення в ньому зв'язків і відносин між поняттями, які формуються, узагальнення і висновки (вивчення нового матеріалу), закріплення в пам'яті нових знань.

Кожний структурний елемент уроку має свою методику, яка відповідає його цілям і завданням. На уроці формування нових знань усі способи, засоби, прийоми навчання, їхня послідовність і поєднання підпорядковані певному завданню. За переважним на уроці джерелом знань або характером навчально-пізнавальної діяльності учнів чи методом пізнання серед *видів* уроків визначають: лабораторний, кіно- телеурок, урок-лекцію, урок-семінар, проблемний урок тощо. Одні й ті самі види можуть траплятися на уроках різних типів: урок формування нових знань може бути реалізований через такі види уроку, як урок-лекція, проблемний урок, кіноурок, лабораторний урок тощо.

Вид уроку — практичний. Упродовж практичного уроку основним джерелом знань є організована вчителем практична діяльність школярів, у ході якої формуються основні поняття матеріалу, що вивчається. На такому уроці також розв'язуються завдання перетворення знань в уміння. Структурно майже кожна практична робота складається із вступної частини, практичної роботи учнів з виконання і оформлення підсумкової бесіди.

Для успішного виконання лабораторних робіт необхідні:

- а) попередня підготовка роздавального матеріалу;
- б) інструктивні картки, які містять назву роботи, її мету і план (послідовність) виконання;
- в) узагальнення знань, спрямоване на осмислення і розуміння об'єктів, які вивчаються.

На практичних уроках у середній та старшій школі важливо побудувати роботу через пошук, невелике дослідження. У цьому разі перед роботою необхідно поставити проблему чи пізнавальну задачу.

Шкільна програма рекомендує проведення найважливіших практичних робіт, спрямованих на формування і розвиток кількох спеціальних

загально-навчальних умінь.

Важливо, щоб учитель ретельно готувався до практичної роботи. Особливе значення при цьому має добір відповідної наочності. Методи засвоєння нових знань не відрізняються від інших типів і видів уроків. На цьому уроці засвоєння нових знань багато часу приділяється практичним методам: спостереження, розпізнавання об'єктів, порівняльно-аналітичні методи, експеримент. Через засвоєння знань в учнів формуються загальнонавчальні вміння і навички. Практичні методи застосовуються в ході виконання учнями лабораторної роботи. Той час, який дається на безпосереднє виконання учнями лабораторної роботи, є творчою, самостійною роботою учнів.

У ході виконання практичної роботи вчитель ставить перед учнями різні пізнавальні завдання, створює проблемні ситуації. Інколи проведення практичних робіт ускладнюється через відсутність натурального роздавального матеріалу, рекомендацій з методики їхньої організації та проведення, а також відсутність інструкцій до змісту цих робіт та порядку їхнього виконання у шкільному підручнику. Збирати роздавальний матеріал учитель може в процесі своєї роботи.